

Biti u dosluhu sa svojim najtišim središtem i osjećati sve daljine koje do njega dovode preko naizgled razlomljenih i razbijenih slika, nošenih licem munje koje među stjenovitim zrcalima bježi zauvijek, ostavljajući pomiješane krhotine sna i jave, svjetlost je Mrkonjićeva Dana, u kojem se potpuno lome Prostor i Vrijeme i u svakom odbljescu odražavaju novu konfiguraciju svijeta, čija se apsolutna zbiljnost prikuplja u daljini, gdje su trajno lice svijeta i odbljesak munje jedno. Paralelni će dan, što uvijek posjeduje svjetlost svakog bića, širiti svoju bjelinu preko svake rane, krvave unutrašnjosti. Njegova je bjelina neumoljiva: tragika i radost sklanjaju se pod isti plašt apsolutnog dana, ludila koje ne može sputati ni jedna granica. Takav je mediteran u podne: blještav, neumoljiv, tvrdoća bijela kamena.

Sve se to što bježi i ostaje sabralo u Mrkonjićevu DANU da pokaže vlastitu snagu i nemoć, da se otisne i pokaže drugi dan koji prati naš svakodnevni.

Pa ipak, u tom mnoštvu slika postoji jedna osnovna tenzija, povezanost pjesnika, njegove najdublje tišine s najdaljom slikom koja se pojavljuje na obzoru. Napetost munje, svjetlosti što obasjava. Taj luk na svojem putu osvjetljava ulomke trajanja, presudne tačke na kojima se vrijeme raspada u nas (2), a, potom, sabrano i prikupljeno u tijelu, predstavlja uzorit povratak krvi, koja je, po riječima Y. Bonnefoya, najčistija prisutnost. Između dolaska do tako pročišćenog prisustva, koje može simbolizirati ono apsolutno u vremenu konačnih slika i stvari, koje, dodirujući ono bezvremeno u sebi, nestaju sa svim svojim pojedinostima, smjestilo se Mrkonjićevo pjesništvo, da svojim putem do središta sagori u svakoj slici koju dodirne, a da ipak svoj pročišćeni plamen dovede kao najčistiju prisutnost — mjesto gdje se sve predmetno povlači u svoju sjenu i ostavlja mjesto posvemašnjem bljesku Dana. Možda u određenom smislu i Rimbaudovo „razdešenje svih osjetila“ znači pristupanje sebi sa svih strana, posjedovanje svih svojih daljina, svih lomova i plamsaja, koji kroz svoje pukotine donose pred oči jednu posve sačuvanu zbilju, koja se putem otresla sveg suvišnog i ostala naga u prvoj i posljednoj čistoći slike.

Kako dišeš suspregnuta munjo

nepodržan

u zaljubljenju otklonu iz zemlji

*prolasku
izgubljen u širu neba*

Munja je granica svjetlosti i trenutka, u njezinoj nutрини jest drugi dan čiji se bljesak nikad ne iscrpljuje; nagnuće prema zemlji, tvorna je privrženost čovjeka koju sadrži cjelokupna materija, a izgubljenost u širu neba, boravljenje izvan trajanja vidljivih objave munje, trenutka lucidnosti koji sve obasjava i stvari koja u svemu izdržava. Istodobno daleko i blizu pjesnika, između slike munje, bljeska duha, i privrženosti stvari zemlje, bježi zauvijek jedna slika svijeta, koja se lomi, i svojim lomom vezuje daljinu s najdubljom prisnošću pjesnikova srca. Taj je niz lomova i posvemašnje zatvorenosti prizora Mrkonjić svojim Danom privoio cjelini, mnoštvom slika, koje su, u stvari, stupnjeviti vremenski ulomci koji vode do središnjeg žarišta, u kojem bi se sve trebalo sabrati i dati konačnu sliku, poput izlomljena ogleдала koje samo bljesak munje na čas objedinjuje, a potom se opet gubi u novom rasulu.

Dan je sabiralište jednog posvemašnjeg trenutka obasjanja i izlomljenosti bića kojem je goriti i njegova preostatka što se ponovo uzdiže iz pepela.

Mrkonjićev je Dan istodobno vladavina izlomljena bića i pobjeda njegova otajna središta. Krajnja se slika s obzora približila onoj najprisnijoj, najtišoj. U sudaru njihovih vremena, jedne jureće svjetlosti što izgara u svojoj brzini lomeći sve prizore koji će ipak, najzad krikom doseći tišinu i tijela što se ozaruje u svom razornom cvijetu, oblikovala se putanja Mrkonjićeva Dana. Treba li na tom putu pritjecanja neomeđene svjetlosti pronaći tačke na kojima će se njezini lomovi poistovjetiti s unutrašnjim lomovima pjesnikova bića? Možda bismo pronašli identičnu strukturu stihova i pjesnikove imaginacije. Stih se lomi kad oko više ne pamti nastavak svijeta, kad mu gubi kontinuitet i ponovo ga vidi u novoj ravnini. Mnoštvo je u Mrkonjića takvih čistih kristala jednog sloja, potom drugog, trećeg i tako redom, sve dok se ne ispuni jedna vrtoglava visina ili dubina: stepenice uvijek ostaju otvorene lomovima svjetlosti iz svih smjerova.

*krila
svjetlosnog grabeža među kojima se ništi
pregled
preko ispražnjenih očiju preko ugljevlja
tijela
bjelina što nas čita*

Bjelina što nas čita, bjelina je jednog uporednog dana koji traje s ovim vidljivim i samo nam ponekad zadržati u srou, otkrivajući svoje postojanje. Da bi se čovjek svojom unutrašnjom djelatnošću odijelio od vanjskog djelovanja, treba posjedovati u sebi jedno do kraja pročišćeno i čvrsto zdanje, koje može u potpunosti odražavati sva vanjska, oslobođena vremenskog okvira.

U ponekim se sretnim trenucima biće uznosi visinom osjećajući s njom sklad, ponekad, pak, kao u Mrkonjićevu Danu, ono je rastrgano visinom i u njoj sudjeluje vlastitom izlomljenošću.

U povlaštenoj ili izdvojenoj stvarnosti pjesništva, pjesnik je taj koji razgraničava ili ograničava značenje riječi, biće u ekstatičkom odnosu na pojave koje ga okružuju, koje u vlastitim izlomljenostima pronalazi pukotine dostojne da zamijene cjelovitost svijeta.

Možda je čitav Mrkonjićev Dan čista unutrašnja opekotina ni oko čega (3), možda je njegov dan fikcija savršenije svjetlosti, a možda, pak, potpuniye rane. U svakom slučaju, on svojim trajanjem razgolićuje paralelnu svjetlost drugog dana: kojem će se biće privoliti nije isključivo pitanje pada ili ostanka, već načina na koji se pada ili ostaje, pojedinačne izdvojenosti iz općeg pada ili ostanka.

*bez plača bez okrutnosti razdire se zavjesa
od vrha do dna*

*to traje to se vječno vraća
iščezli rubovi kopna*

dosegnuti našim nemogućim otokom

dan potraja do kraja

(Ulomak iz eseja **Za jedno pjesništvo svjetlosti**).

BILJEŠKE:

- 1) Odnosi se na ciklus pjesama ujedanjenih pod imenom DAN, objavljenih u Kolu 8-9 1968.
- 2) Yves Bonnefoy: Treba da preskočiš smrt da bi živio / Najčistija prisutnost je prillivena krv.
- 3) M. Blašo, ESEJI, Nolit 1960. str. 90.

božidar milidragović

2 pesme

GLAS

Naučio si me čistoći: jezik da držim
U beskrajnom siromaštvu. Svi se izvori
Otvoraju na usamljenim mestima
Gde nas je bog prevario.

Pregoreli smo sve i zato zborimo čisto
Stojeći bez suze i tamo gde se
Vatra oplakuje, smrt uzdiže
Ustima otvorenim protiv sebe.

Živeli smo ono što ćemo biti
I zato će zadnji čovek umirati teško
Sa našim glasom
„Na propalom uzglavlju“.

Sa tvog kamena čitao sam
Kazalac blage i uvredene zemlje
Iz tvog suda napio sam se vode
Kuju je zvezda mrtvih podelila.

Ova me smrt čini
Tvojim neukim bratom
I sad se okrećem od tebe
Da sam zatažim.

TUŽALJKA

Kad bih mogao da slušam veliku tužaljku
Tamo gde zora diže svoju najstariju pticu
I kad bi se sva letina javila kao jedan plod
Kakva bi se hrana vratila čoveku!

Tako je pesnik onaj koji nariče nad ognjištem
Bez kućne zmiye i orla
Neprijatelja s visoka
I zemlje s koje se teško ustaje u cik zore.

Vatra je ta koja ga ostavlja na putu.
Ognjište nije dom već nužda.
Ona će stići da ugasi Liru
I kamen dugo pisan sakrije u umbru.

To njen pepeo ječi u njemu i noć
Kao stroga punica odeva ga teško
U glas koji moli jezik da ga opslužuje
I pred onom koja mimoilazi reč kao mršav plen.